זמורה שהיא קשורה בטפיח ממלאין בה בשבת [א]פקק החלון ר"א אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו:

גמ' [ב]תנן התם אבן שעל פי החבית מטה על צידה והיא נופלת אמר רבה א"ר אמי א"ר יוחנן [ג]לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור ורב יוסף א"ר אסי א"ר יוחנן לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה כיסוי להחבית אמר רבה [ד]מותבינן אשמעתין האבן שבקירויה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ולא היא התם כיון דהדקה שויא דופן אמר רב יוסף ומותבינן אשמעתין אם לאו אין ממלאין בה ולא היא התם כיון דלא הדקה בטולי בטלה במאי קמיפלגי מר סבר בעינן מעשה ומר סבר לא בעינן מעשה ואזדו לטעמייהו דכי אתא רב דימי א"ר חנינא ואמרי לה א"ר זירא א"ר חנינא פעם אחת הלך רבי למקום אחד ומצא נדבך של אבנים ואמר לתלמידיו צאו וחשבו כדי שנשב עליהן למחר ולא הצריכן רבי למעשה ור' יוחנן אמר הצריכן רבי למעשה מאי אמר להו [ה]רבי אמי אמר צאו ולמדום אמר להו רבי אסי אמר צאו ושפשפום אמר להו איתמר ר' יוסי בן שאול אמר סואר של קורות הוה ור' יוחנן בן שאול אמר גשוש של ספינה הוה מ"ד גשוש כ"ש סואר ומ"ד סואר אבל גשוש קפיד עליה: זמורה שהיא קשורה כו': [ו]קשורה אין לא קשורה לא לימא מתניתין דלא כרשב"ג דתניא [ז]חריות של דקל שגדרן לעצים ונמלך עליהן לישיבה צריך לקשור רבן שמעון בן גמליאל אומר אין צריך לקשור אמר רב ששת אפי' תימא רשב"ג הכא במאי עסקינן במחוברת באביה אי הכי קא משתמש במחובר לקרקע למטה מג' רב אשי אמר [ח]אפי' תימא בתלושה גזירה שמא יקטום: פקק החלון כו': [ט]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [י]הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה ביו"ט וא"צ לומר בשבת לא נחלקו אלא להוסיף שר"א אומר אין מוסיפין ביו"ט וא"צ לומר בשבת וחכ"א מוסיפין בשבת וא"צ לומר ביו"ט: וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו: מאי בין כך ובין כך אמר ר' אבא אמר רב כהנא

בין

רש"י

זמורה. של גפן: **שהיא קשורה בטפיח.** פך ששואבין בו מן הבור או מן המעין: **ממלאין בה.** דשויא כלי להך זמורה: **ותלוי.** שאינו נגרר בארץ שהחבל שהוא קשור בו אינו מגיע לארץ: **אין פוקקין בו.** דמיחזי כמוסיף על הבנין: **בין כך ובין כך.** בגמרא מפרש לה: **גמ' תנן התם.** לקמן בהאי מסכתא: **האבן שעל פי החבית.** והולכך ליטול מן היין שבתוכה: **מטה.** החבית על צדה והיא נופלת: **לא שנו.** דמותר לטלטל החבית והאבן עליה דקתני ואם היתה בין חביות שירא להטותה שם שלא תפול האבן על החבית שבצדה מגביה ומטה על צדה והיא נופלת: **בשוכח.** האבן עליה שלא במתכוין: **אבל במניח נעשית.** החבית בסיס לאבן שהיא דבר האיסור ואין מטלטל את החבית: **ורב יוסף א"ר אסי.** לקולא אמר ר' יוחנן לא שנו דהולכך להטות את החבית ולא ניתן לטלטל האבן להדיא: **אלא בשוכח.** דלא נתכוין לעשותה כלי: **אבל במניח נעשה.** האבן כיסוי לחבית ומגלה אותה כדרכה: **אשמעתין.** על שמועה שלי שאמרתי במניח אין האבן נעשה כלי: **ממלאין בה.** אלמא אבן נעשה כלי: **דהדקה.** שקשרה יפה: **ואם לאו אין ממלאין.** ולא אמרינן נעשה כלי בהנחה בעלמא וקשיא לדידי דאמרי לעיל במניח נעשה כיסוי לחבית: **ולא היא.** לא קשיא לי דהתם הואיל ובלא קשירה לא חזיא למלאות דהא נפלה והאי לאו הדקה בטולי בטלה מתורת כלי גלי דעתיה דלא חשיב ליה אבל כיסוי חבית הנחה משויא ליה כלי: **ואזדו לטעמייהו.** ר' אמי ור' אסי: **נדבך של אבנים.** אבנים סדורות ומוקצות לבנין: **מאי אמר להו.** מאי מעשה הצריכן לרבי יוחנן: **צאו ולמדום.** סדרו אותם והשיבום כדי שלא נצטרך ליגע בהם למחר לפי שאין הזמנה במעשה [כל דהו] מועלת לאבן לעשותה כלי ור' אמי לטעמיה דאמר לעיל אין אבן נעשית כלי בהנחה: **למדום.** כדאמרי' במו"ק (דף יב.) עושה להם למודים לסדר נסרים על פי הבור: **ושפשפום.** מן הטיט שיהו נאות לישב ולמחר תלמדום דבמעשה כל דהו נעשה כלי: **סואר של קורות.** הוה ולא אבנים: **סואר.** סדר של קורות חדשות שמסדרין אותן לבנין כדי שלא יתעקמו: **גשוש.** עץ ארוך שמגששים בו המים לפני הספינה לידע שהוא בעומקו שתוכל ספינה להלך בהן: **קפיד עליה.** שלא יתעקם ומייחד ליה מקום ומקלה ליה בידים. ואפי' לר"ש אסור לטלטלו דמוקצה מחמת חסרון כיס אפי' ר"ש מודה: **שאינה קשורה לא.** ואפי' יש עקמומית בראשה כעין מזלג שראוי לתלות בה טפיח ולמלאות וחישב עליה: **שגדרן לעצים.** שחתכן להיסק: **צריך לקשור.** מע"ש: **באביה.** בגפן: **והא קא משתמש במחובר.** ואפילו קשורה מבעוד יום ליתסר: **למטה מג'.** סמוך לקרקע וכגון לשאוב מן המעין שאינו עמוק. ומותר להשתמש באילן למטה מג' כדאמרי' בפרק בתרא דעירובין (דף צט:) היו שרשיו גבוהין מן הארץ ג' לא ישב עליהם: **גזירה שמא יקטום.** שמא למחר תהיה לו ארוכה ויקטמנה מתוך שהיא רכה ונוחה לקטום ונמצא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש אבל בחריות לישיבה ליכא למיגזר הכי הלכך במחשבה סגי: **שאין עושין אהל עראי.** לפרוס מחצלת על ד' מחילות או על ד' קונדסים להיות צל לאהל מן החמה. ודוקא גג אבל מחילה לאו אהל הוא ושרי לפורסה לצניעות כדאמרי' בעירובין (ד' צד.) בעובדא דשמואל. ופקק החלון דמתני' [ט]משום דבנין קבוע הוא ומיחזי כמוסיף על הבנין: **להוסיף.** כגון שהיה מחצלת פרוסה עליהן וכרוכה ונשאר בה טפח ולמחר פושטה דומיא דפקק דמוסיף בעלמא הוא:

בין

תוספות

ואזדו לטעמייהו. תימה היכי הוה רבי אסי לטעמיה אדרבה פליגי דהכא קאמר ר' אסי נעשה כיסוי לחבית בהנחה גרידא בלא שום מעשה וגבי נדבך אמר ר' אסי צאו ושפשפום אמר להן דהיינו מעשה שהצריכן רבי ועוד קשה גבי נדבך קאמר דסגי בשפשוף ולקמן גבי כיסוי כלים א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש בהם תורת כלי ויש לומר דכיסוי חבית סגי לה בהנחה שדרכו לעשותו כל דהו דלא בעי תיקון ומעשה גמור כשאר כיסוי כלים ונדבך של אבן מסותת ומרובע לבנין סגי להו בשפשוף שאין צריך עוד תיקון ומ"מ הוי ר' אסי לטעמיה דכי היכי דמיקל רבי אסי גבי נדבך ה"נ הכא והא דקאמר ר' אסי בפרק במה טומנין (לעיל דף נ.) חריות של דקל ישב אע"פ שלא קשר התם רב אשי גרסינן א"י נמי לאויין הם לישיבה טפי מאבנים:

הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה. פי' בקונ' דלא אסיר אהל אלא למעלה בגג אבל בדפנות לא כדמוכח בעובדא דשמואל בכל גגות (עירובין דף צד.) דאיתמר אבל כותל שנפרצה רב אמר אין מטלטלין אלא בד' אמות ושמואל אמר זה מטלטל עד עיקר המחיצה וזה מטלטל עד עיקר המחיצה והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא דשמואל הוה יתיב בההוא חצר נפל גודא דביני ביני אמר להו שמואל שקולו גלימא נגודי ליה אהדרינהו רב לאפיה כו' ושמואל למה ליה למיעבד הכי האמר זה מטלטל עד עיקר המחיצה כו' שמואל לצניעותא בעלמא הוא דעבד אלמא משמע דאהל דדפנות שרי למיעבד הכי ורב שהיה מקפיד לאו משום עשיית אהל דשרי כדפרישית אלא הוה קפיד אמאי דהוו מטלטלין גלימא ד' אמות בחצר וקשה דע"כ שייך איסור אהל אפילו בדפנות כדאיתא בעירובין בפרק מי שהוציאוהו (דף מד. ושם) גבי עשיית דופן סוכה דפריך התם והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחילה ומשני הא בדופן שלישית והא בדופן רביעית אלא נראה לר"ת דשפיר שייך בדפנות אהל היכא דמחיצה מועלת להיתר ולהכי בדופן שלישית דהויא מחיצה ומכשר ליה לסוכה חשיב עשיית אהל בתחלה אבל דופן רביעית אינה אלא תוספת בעלמא הואיל וכבר הסוכה היתה כשרה ועיקר פלוגתין דר"א ורבנן איתא באהל כנעשיית דופן דפקק החלון משמע בחלון שבכותל דאי בגג מיירי הוה ליה למימר ארובה כמו ששנינו משילין פירות דרך ארובה (ביצה דף לה:) ומיהו באהל שבגג נמי פליגי כדמוכח לקמן בפרק תולין (דף קלז:) דמייתי הך גבי תליית משמרת שהיא כעין גג וכן משמע בפרק בתרא דעירובין (דף קב.) דאמר הנהו דיכרי דהוו בי רב הונא ביממא בעו טולא ובליליא בעו אוירא אתא לקמיה דרב אמר ליה כרוך בודיא ושייר בה טפח דלמחר הוא מוסיף על אהל עראי ומותר ומשמע דהיינו נמי תוספת אהל עראי דפליגי רבי אליעזר ורבנן ועובדא דשמואל

דכל

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שח סעיף כב וסימן שט סעיף ד:

לט ב מיי' שם הל' כא סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שח סעיף לא:

מ ג מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה ו:

מא ד ה מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שטו סעיף א:

מב ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

◆

רב נסים גאון

אי הכי קא משתמש במחובר למטה מג'. מכלל כי מה שיהיה מדבר המחובר לקרקע קרוב מהארץ פחות מג' טפחים מותר להשתמש בו ואין איסור משום שבות [רק] מה שהוא גבוה מן הארץ ג' טפחים. ותמצא עיקר זה במשנה במס' עירובין בפרק המוצא תפילין (דף צט.) אילן שהוא מיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן. ודבר זה אין בו חלוקה, אבל חלקו רבא ורב ששת בשרשי אילן הבאים מלמעלה מג' לתוך ג'. ובמס' בכל מערבין (שם דף לד:) תניא נתנו באילן בתוך ג' מותר לטלטל.

סליק פרק כל הכלים

◆

רבינו חננאל

וזה שאמר רבי צאו ולמדום עשו להן ליטודים, יש מי שאומר עיינו בהן, כלומר ליסוד בלא מעשה. וי"א ליטודים, כגון זה ששנינו במסכת משקין, ר' יהודה אומר עושה לו ליטודים בשביל שלא יחמיץ, והן כיסויין עצים ועליהם טיט שרוצים מעשים. וראייתן הא דגרסינן בבמה טומנין תני רבה בר רב הונא קמי דרב חריות של דקל שגרדום לעצים ונמלך עליהם לישיבה צריך לקשר. רשב"ג אומר אין צריך לקשר, ואמרינן מאן תנא דפליג עליה דרשב"ג, ר' חנניה בן עקביא היא, שהלך למקום אחד ומצא חריות של דקל שגרדום לעצים וכו'. מתני' זמורה שהיא קשורה בטפיח כו'. זמורה היא כגון [נ"א: כעין] אמיר והיא זמורה של כרם ארוכה כמו חבל, וטפיח הוא כלי [פי'] [בעגלי]. ואמרה המשנה אם זמורה זו היתה קשורה בזה הכלי, ממלאין בה בשבת שעשאה מאתמול במקום חבל ועשה בה מעשה, ואם לאו, אסור לחשב עליו בשבת להיותו בחבל. ואמרינן לימא מתניתין דלא כרשב"ג. דהא רשב"ג אומר בחריות שגרדן לעצים ונמלך עליהן לישיבה אין צריך לקשר. ופריק רב ששת זמורה זו מחוברת באביה. כלומר מחוברת בקרקע. ואם לא קשרה מאתמול היא בטילה, ואינה דומה לחריות של דקל שהן גרודין. ואקשינן אי הכי היכי משתמש במחובר, ופרקינן למטה משלשה, כדתנן היו שרשין גבוהין מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן. אם גבוהין ג' טפחים [מג'] מותר לישב עליהן. מיהא שמעינן דפחות מג'

מסורת הש"ס

א) לקמן קלו: עירובין מד. סוכה מו:, ב) [לקמן קמב.] ע"ש, ג) [לעיל קכ: לקמן קמב: ע"ש], ד) [קידושין נ: וש"נ], ה) לעיל ג. ולקמן קמ:, ו) לקמן קלו: עירובין מד. סוכה מו:, ז) [תוספתא סוכה פ"א], ח) [תוס' ועי' רש"ל], ט) נ"ב רש"ל הי' להעלות בגג ולא מן הגג אהל הר"ן מקיים פי' רש"י דהכא, י) נ"ל אסי. רש"ל.

◆

מוסף רש"י

פקק החלון. כגון ארובת הגג (לקמן קלו:). בזמן שהוא קשור ותלוי. אם כל שהו (סוכה כו:), פוקקין בו. כיון דמתוקן ועומד לכך אין זה לא בונה ולא תוסיף, ואם לאו אין פוקקין בו. דמוסיף הוא על פתיחת הבית (שם) דמי לבונה כמוסיף על פתיחת הבית (עירובין מד.). מטה על צדה והיא נופלת. מטה חבית על צדה אם צריך ליטול מן היין והאבן נופלת (לקמן קמב.). אלא בשוכח. שכחה האבן עליה בין השמשות ולא הניחה, אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור. ואסור לטלטלה (שם). מותבינן אשמעתין. יש לי להשיב על דברי (קדושין נ:). אשמעתין. מילתא דאמרן. חריות של דקל. ענפים קשים כגון משחקטקו שהדקלים של לולבין ונפלו עלין אלכסן קרי להו חריות (עירובין ל:). שגדרן. כל לקיצת תמרים קרי גדירה (שם). צריך לקשור. לקמים יחד מבעוד יום לגבוה שלשים עומדים שם לאוכלם קמצים יחד שאיסור לטלטלן למחר, דלא קרי יחוד במחשבה (שם). הכל מודים. ר"א ומחלוקתו שנחלקו בתוספת אהל ארעי פקק חלון, דאיכא למ"ד פוקקין בו ואפי' דמוסיף על אהל ארעי הוא, מודים שאין עושין את כל האהל בתחלה (עירובין מד.). אלא להוסיף. כגון פוקק זה שאינו אלא תוספת ארעי על אהל (לקמן קלו:) כגון פקק חלון תוספת בעלמא היא (עירובין מד.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

במחובר לקרקע בקרקע דמי ומותר להשתמש בו. ויש אומרים כי המים הם קרובים בפחות משלשה ולא אתי למתחק. רב אשי אמר אפילו תימא בתלושה, גזירה שמא יקטום. מתניתין פקק החלון, כגון מכך העשוי לפתוח החלון בין אם הוא מבגד בין מוולתו. בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו. ואם לאו אין פוקקין בו. גמ' אמר (רבא) [רבה] בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה ביו"ט ואין צ"ל בשבת. לא נחלקו אלא להוסיף. פי' שאם היה בו פקק פוקק במקצת החלון, ר' אליעזר אוסר להושבכן כנגד כל החלון וחכמים מתירים, וזהו להוסיף. כיוצא בו בסוף המוצא תפילין הבזכר דבר דהוו לרב הונא דביבמא בעו טולא ובליליא בעו אוירא, ואמר ליה רב כרוך בודיא ושייר עליה טפח ולמחר פרסיה עליהון, מוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי. וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו. ומיבעיא לן מאי בין כך ובין כך, אמר רבה בר כהנא